

पश्चिमतानासनम् "प्रसार्य पादौ भुवि दण्डरूपौ दोर्भ्यां च पादद्वितयं गृहीत्वा । जानूपरि न्यस्तलनाटदेशोऽभ्यसेदिदं पश्चिमतानमाहः । इति पश्चिमतानमासनारख्यं पवनं पश्चिमवाहिनं करोति । उदरं जठरानलस्य कृत्वात् उदरे काशप्रमरोगतां च पुंसाम्" हठप० ।

मयूरासनम् "धरामवष्टभ्य करद्वयेन तत्कूर्परे स्थापितनाभिपाशे । उच्चासने दण्डवदुत्थितस्य मयूरसेतत् प्रवदन्ति पीठम् । हरति सकलरोगानाशु गुल्मोदरादीनभिमवति च दोषानासनं वै मयूरम् । बद्धकदमनभुक्तं भक्ष कृत्वा-दशेषं जनयति जठराग्निं जारयेत् कालकूटम्" हठप० ।

शवासनम् "उत्तानशववङ्गुभौ शयनं तु शवासनम् । शवा-सनं शान्तिहरं चित्तविश्रान्तिकारकम्" हठप० ।

सिंहासनम् "गुल्फौ च दृषणस्थापः शीवन्त्याःपार्श्वयोः क्षिपेत् । दक्षिणे सव्यगुल्फं तु दक्षगुल्फं तु सव्यके । हस्तौ तु जानुनोः स्थाप्य स्नाङ्गुलीं संप्रसार्य च । व्याक्तवङ्गो निरीक्षेत नासापे न्यस्तलोचनः । सिंहा-सनं भवेदेतत् पूजितं योगिभिः सदा । बन्धनयस्य सन्धानं कुरुते चासनोत्तमम्" हठप० ।

भद्रासनम् आसनशब्दे षडङ्गुं दृश्यम् तत्फलम् "भद्रं कफक्लेशसमीरहारि" हठप० ।

कूर्मासनम् "गुल्फद्वयेनापरिपीड्य पायुं जानुद्वयं भूमि-तले निधाय । कूर्मासनं स्यादिति योगिवर्यैरशोतिवाता-मयहारि चोक्तम्" हठप० ।

बल्ल्यासनम् "स्थित्वा समं सरसिजे कतवङ्गुणोर्वोरङ्घ्रयो रधःस्थकरकूर्परिकौ विधाय । बद्धोर्द्धपाणितलयुग्म तदु-त्तमाङ्गस्यशङ्कुलस्य कलयेदुपरि प्रकासम् । उत्तान एव चिबुकं हृदयेऽप्यं तिष्ठेत् कुर्वन् समीरणनिरोधनसेक-चिन्तः । काये यदोदर उदेति च भूरिदाहोऽधोवा-युनिःसृतिरुदेति तदा क्रमेण । संभोचनीयमिदमासन-माय्यधीभिर्मन्दं विनाशयति घोरतरञ्चरान्तिम् । सन्दीपने हतवहस्य च वल्लरोति संज्ञं प्रमुक्तपरिपाचन-मासनं स्यात्" हठप० ।

हृत्शिकसनम् "धरामवष्टभ्य करद्वयेनोरः पार्श्वयोः स्थापितत् स्यकूर्परः । हृत्शिव पुच्छप्रतिमाङ्घ्रिपाष्णीं धृत्वाऽस्य शीर्षे चिबुकं विधाय । यत्नेति सन्निष्ठति साधकस्तत् विषा-पहं हृत्शिकसंज्ञमासनम्" हठप० ।

मूलवन्धासनम् "वामाङ्घ्रिपाष्ण्यं तदङ्गुकेयुं दाननान्तरं भूरि निपीड्य साधकः । व्यस्तं विधायाम्पदं सुगुल्फतो-

ऽधो दक्षपादं लघु वामजानुनि । विन्यस्य बद्धा गलक्ले-ऽनुजालन्धरं समं स्थापितसर्वगात्रः । महाप्रज्ञावत्स्यापु-रनन्यचेता भू मध्यदग् दोर्युगसंघटोरः । इदं मूल-वन्धासनं योगसिद्धिप्रदं दीपनं जाठरान्नेरतीव । भ्रुवं शक्तिसन्दीपनं मूलवर्चाजिदशौचहृद्यामयानां विनाश । समवाहनमाशु मारुतस्य विदधाल्युर्द्धगतिं जयं च सिद्धीः । विहिते किल विष्टरेऽत पायौ मङ्गती वङ्गि-शिखा सदोपयाति । भुजगी परिजागराद्यवस्था वि-बुधैर्हृद्वर्गतिस्त्वपानवायोः" हठप० ।

गोसुखासनम् "सव्ये कृत्वा दक्षगुल्फं तु पूर्वं पार्श्वे यत्र स्थाप्यते सन्निवेश्य । दत्त्वा वामं गुल्फकं पृष्ठपार्श्वे तत् पीठं स्यात् गोसुखं गोसुखाभम् । अपानसिद्धिं विद-धाति मूलवन्धासिद्धन्त्येव भगन्दरार्शः । धौत्याश्च नौले-वितनोति सिद्धिं सुसाधकस्यासनमेतदप्यम्" हठप० ।

कुञ्जिकासनम् "किञ्चित् तिर्यक् साम्यमास्थाप्य जानुमूर्द्धं धृत्वा संपरावर्त्तितेन । कृत्वा मूले पादमाधाय तिष्ठे-देतत् पीठं कुञ्जिकं वङ्गकारि" हठप० ।

पार्श्वीपधानासनम् "समानभूमौ शयनं विधायोत्तानौ करौ पार्श्वे युगान्तराले । पृष्ठे मिथः साधु निबध्य यत्र पार्श्वी-पधानासनमुक्तसत्तमैः" हठप० ।

एत्कटासनम् "युजा स्फिचोः स्थीयत ऊर्ध्वं जानुद्वयं त्रासने पाद-तलद्वयोपरि । स्फिग्भ्यां मनाशुत्कटकं धरितीमस्यृष्य पीठं स्रुतस्रुत्कटाख्यम्" हठप० ।

पद्मासनम् "वामोरुपरि दक्षिणं च चरणं संस्थाप्य वामं तथा दक्षोरुपरि पार्श्वमेव विधना धृत्वा कराभ्यां दृढम् । अङ्गुष्ठौ, हृदये निधाय चिबुकं नासापमालोकयेदेतद्वाधि-विनाशकारि यमिनां पद्मासनं प्रोच्यते" हठप० ।

प्राणायामाङ्गपद्मासनम् "उत्तानौ चरणौ विधाय विधिवत् सकथिस्थितौ योगिर उत्तानौ स्तकरौ विधाय च मिथो जङ्घं समाजय च । नासापे दृशमाविधाय चिबुकं चोत्तम्य वल्लस्यं मूले साधु सरज्याऽभिकलयेदेतत् सरोजस्य सत् । अपानसत्याप्य शनैः स्वशक्तितः प्राणं समाजय च कुम्भकं चरेत् । धृत्वा यथ शक्त्युत्तरेचये-च्छनैर्वायुं गदघ्नं स्मृतमम्बुजासनम् । समस्तदोषञ्चर-दाहमोहपित्तामयघ्नं सकलं सुखावहम् । प्राणः समो-ऽस्थिश्चलति क्षणेन सुनेरनुष्ठानविधौ सरोरुहे" हठप० ।

करसंघटपद्मासनम् "कृत्वा संघटितौ करौ दृढतरं बद्धा तु पद्मासनम् । गाढ वक्षसि संविधाय चिबुकं ध्यानञ्च